

ISSN 2311-8164

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

ЖУРНАЛ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

№ 23 (18)'2017

МУКАЧЕВО
2017

УДК 001 (05)

**Науковий вісник Мукачівського
державного університету:**

журнал наукових праць
Випуск 23 (18) 2017

Заснований у 2006 р. Виходить двічі на рік

*Журнал зареєстровано та проіндексовано у
таких міжнародних науково-метричних
каталогах та базах даних:*

- **Index Copernicus (ICV 2015: 32.62)**
- **ResearchBib**
- **РИНЦ**

Головний редактор

Щербан Тетяна Дмитрівна – д.психол.н.,
професор, Заслужений працівник освіти України

Заступники головного редактора

Гоблик Володимир Васильович – д.е.н., доцент,
Заслужений економіст України

Товканець Ганна Василівна – д.пед.н., проф.

Відповідальний секретар

Лизанець Анжела Гейзівна – к.е.н., доцент

Редакційна колегія

Козарь Оксана Петрівна – д.т.н., доцент

*(відповідальний за напрям «Природничі та
технічні науки»)*

Березовська Лариса Іванівна – к.психол.н.,
доцент *(відповідальний за напрям*

«Гуманітарні та суспільні науки»)

Ліба Наталія Степанівна – к.е.н., доцент

(відповідальний за напрям «Економічні науки»)

Мілашовська Ольга Іванівна – д.е.н., професор

Проскура Володимир Федорович – д.е.н.,
професор

Лужанська Тетяна Юріївна – к.геогр.н., доцент

Моргун Алла Володимирівна – к.філол.н., доцент

Стегней Маріанна Іванівна – д.е.н., доцент

Фізеші Октавія Йосипівна – к.пед.н., доцент

Кабаций Василь Миколайович – к.фіз.-мат.н.,
доцент

Мовчан Катерина Миколаївна, директор
бібліотеки МДУ

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 14990-3962ПР від
05.03.2009 р.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 4916 від 16.06.2015

Засновник і видавець:

Мукачівський державний університет
Україна, 89600, Закарпатська область,
м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел. (03131) 2-11-09

факс (03131) 2-11-09

e-mail: nauka@msu.edu.ua

*Рекомендовано до друку та поширення
через мережу Інтернет Вченою радою
Мукачівського державного
університету,
(протокол № 06 від 28.12.2017 р.)*

*З 6 випуску «Науковий вісник
Мукачівського державного
університету»*

має власну подвійну нумерацію

**Науковий вісник
Мукачівського державного
університету** - журнал наукових
праць, який включає публікації
провідних науковців, практиків та
студентів, згруповані за трьома
напрямами (гуманітарні та суспільні
науки, природничі та технічні науки,
економічні науки), які висвітлюють
актуальні питання розвитку науки та
освіти.

Може бути корисним для
науково-педагогічних, інженерно-
технічних працівників, аспірантів та
студентів.

Науковий вісник Мукачівського державного університету : журн. наук. пр. / Ред.кол.:

Щербан Т.Д. (гол. ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2017. - № 23 (18). – 333 с.

ISSN 2311-8164

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

SCIENTIFIC BULLETIN

OF

MUKACHEVO STATE UNIVERSITY

JOURNAL OF SCIENTIFIC ARTICLES

ISSUE 23 (18)'2017

MUKACHEVO
2017

UDC 001 (05)

**Scientific Bulletin of Mukachevo State
University:
Journal of scientific articles
Issue 23 (18) 2017**

Founded in 2006, published twice a year

The journal has been registered and indexed in such international scientometric catalogs and databases:

- **Index Copernicus (ICV 2015: 32.62)**
- **ResearchBib**
- **PIHII**

Chief Editor

Shcherban Tetyana D. – Ph. D, professor,
Honored Worker of Education of Ukraine

Deputy of chief editor

Hoblyk Volodymyr – Ph.D, docent,
Honored Economist of Ukraine
Tovkanets Hanna – Ph.D, professor

Executive Secretary

Lyzanets Anzhela – Ph.D, docent

Editorial board

Kozar Oksana – Ph.D, docent
**(responsible for the direction of «Natural
and Engineering Sciences»)**

Berezovska Larysa – Ph.D, docent
**(responsible for the direction of
«Humanities and social sciences»)**

Liba Nataliya - Ph.D, docent **(responsible
for the direction of «Economic
sciences»)**

Milashovska Olha – Ph.D, professor
Proskura Volodymyr – Ph.D, professor
Luzhanska Tetyana – Ph.D, docent
Morhun Alla - Ph.D, docent
Stehney Marianna – Ph.D, docent
Fizeshi Oktaviya - Ph.D, docent
Kabatsiy Vasyl– Ph.D, docent
Movchan Kateryna - Director of MSU
library

Certificate of registration of
print media
Series KV number of PR 14990-3962 from
05.03.2009 p.

Certificate of subject of publishing
Series DK number 4916 from 06/16/2015

Founder and Publisher:

Mukachevo State University
Ukraine, 89600, Transcarpathian region,
Mukachevo, st. Uzhgorodska 26
Tel. (03131) 02.11.09
Fax: (03131) 02.11.09
email:nauka@msu.edu.ua

*Recommended for publication and
spreading through the Internet by the
Academic Council of
Mukachevo State University,
(protocol № 06 from 28.12. 2017.)*

*From 6 issue of «Scientific Bulletin of
Mukachevo State University»
has its own dual numbering*

**Scientific Bulletin of Mukachevo
State University** - the journal of scientific
articles, which includes the publication of
leading researchers, practitioners and
students grouped in three areas (humanities
and social sciences, natural and technical
sciences, economic sciences) that highlight
actual issues of science and education.

It may be useful for scientific-
educational, engineering and technical
personnel, graduate and students.

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет

2017. Випуск № 23 (18)
Видається з 2006 р.

Зміст

ПРИРОДНИЧІ І ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Y. Zhyhuts, V. Lazar, I. Krainiay. Wearfirmness termit cast iron.....	7
В. М. Шумейко. Принципи створення внутрішньої форми взуття. повідомлення №2. удосконалення методу розрахунку розмірно-повнотного асортименту внутрішньої форми взуття.....	12
М. І. Ігнатишин. Анімація кривошипно-повзунного механізму в системі Mathcad.....	18
М. І. Ігнатишин, Б. Б. Петрус. Непрямий метод визначення механічних параметрів реологічної моделі МАКСВЕЛЛА	24

ГУМАНІТАРНІ І СУСПІЛЬНІ НАУКИ

Telychko Natalia, BabitaOxana. The ways of using traditional tests and alternative forms of assessmentof foreign language communication skills.....	31
А. В. Моргун. Бібліотека як елемент соціокультурної інфраструктури сучасного суспільства.....	37
А.І. Павко Універсальний український геній (окремі фрагменти історичного портрету І. Я. Франка).....	44
Б. В. Барчі. Психологічні особливості процесу мотивації споживачів у маркетинговій діяльності.....	51
В. І. Гарапко, Н.П. Цубера. Структурно-семантичне функціонування термінів у художній літературі (на матеріалі твору ДЖ.К.Ролінг).....	57
В. І. Гарапко, О. І Зубрицька. Фразеологізми в англійській мові.....	62
І. І. Розман. Значення педагогічної персоналістики в системі педагогічних наук.....	68
Л. А. Заїка. Модель формування професійної компетентності із застосуванням технології імітаційного моделювання.....	72
Н. О. Герцовська, К. І. Зейкан. Модальність як багатоаспектна лінгвістична категорія	82
Н. Ф. Попович, Г. Ю. Гудачок. Особливості формування в молодших школярів навичок виразного читання.....	87
С. Й. Костю, Н. Є. Сіладі. Інтернет-залежність як актуальна проблема сучасної молоді	96
С. І. Алмаші. Психологічні особливості стресостійкості банківського працівника.....	101
Т. М. Кравченко, О. В. Дядченко. Використання краєзнавчих матеріалів при викладанні англійської мови для спеціальностей галузі туризму у ВНЗ.....	108

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Joanna Prystrom. Crowdfunding as a method of financing innovative activity.....	114
Judita Táncosová, Silvia Švecová. Nezamestnanost' a regionálne disparity.....	118
Michal Levický, František Vojtech. Úlohy kontrolingu v predrealizačnej fáze investičných projektov.....	125
Monika Hudáková. Riziká podnikaniamalýcha strednýchpodnikovv oblastipoľnohospodárstvaa potravínová bezpečnosť.....	132
Pukala Ryszard. Wpływ ubezpieczeń na rozwój gospodarczy kraju na przykładzie polski.....	136

А. Г. Лизанець, Б. В. Котубей. Розвиток транспортної системи Закарпатської області у контексті євроінтеграційних процесів.....	140
А. Г. Лизанець, М. С. Сова. Управління ресурсозбереженням на підприємстві.....	149
В. В. Папп, Т. Ю. Лужанська, В. Ю. Деркач. Імідж як складова підвищення конкурентоспроможності туристичних підприємств.....	157
В. М. Головачко, Д. В. Максименко, М. М. Штаєр. Сучасні тенденції обліку фінансових інвестицій.....	165
В. М. Головачко, Н. І. Даниш. Цінні папери в сучасній Україні. Методика їх обліку....	174
В. М. Головачко, О. Ю. Шулевка. Порівняння податкового обліку України з іншими країнами.....	182
Д. В. Максименко, К. О. Бобалік. Проблеми формування трудових ресурсів в Україні та шляхи їх вирішення.....	190
Д. В. Максименко, О. Ю. Шулевка. Організація економічного аналізу на підприємстві	197
Д. В. Максименко, Т. М. Перевузнук. Аналіз витрат підприємства на виробництво продукції.....	204
К. Й. Пугачевська, О. О. Скуба. Еволюція стратегій розвитку підприємства: теоретико-економічний огляд.....	210
К. М. Хаустова, К. А. Шаркаді Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості в Україні.....	217
К. С. Пугачевська. Глобальні торговельні регулятори: роль та функції.....	225
М. В. Ігнатишин, Л. П. Масалович. Податкове стимулювання через призму пільгового оподаткування.....	233
М. М. Свердан. Багатство як соціально-економічний феномен суспільства.....	139
Н. С. Кампов, Л. І. Медвідь, О. В. Касинець, С. С. Махлинець. Роль інновацій для розвитку туризму.....	246
Н. С. Ліба, Л. І. Сочка. Сутність ціни та цінової політики в сучасних умовах.....	255
Н. С. Ліба, С. В. Горват. Деякі особливості ціноутворення в закладах ресторанного господарства.....	262
Н. С. Ліба, Я. В. Голубка, У. Ю. Староста. Подвійний запис у теоретично-історичному аспекті.....	268
Н. Ю. Гладинець, В. В. Шкелебей. Капіталізація банківської системи як основа стабільності функціонування економіки.....	274
О. О. Малець, Г.Ф. Ільтьо, Ф. В. Мороз. Роль бізнес-етикету в сфері туризму.....	281
С. В. Нестерова, К. І. Бігар. Порівняння прямого та непрямого методу визначення руху грошових коштів.....	292
С. Г. Гавришко, І. М. Фельцан, Т. М. Кравченко. Інформаційне забезпечення туристичної сфери діяльності західного регіону України.....	298
Т. В. Черничко, В. О. Білак, І. І. Шітев. Розвиток ринку банківських послуг України: огляд основних тенденцій та перспектив.....	308
Т. Ю. Лужанська, Ф. В. Мороз, Г. Б. Будкевич, І. О. Кампо. Роль транспортного туризму в організації подорожей.....	315

УДК 657.22

ПОРІВНЯННЯ ПРЯМОГО ТА НЕПРЯМОГО МЕТОДУ ВИЗНАЧЕННЯ РУХУ
ГРОШОВИХ КОШТІВНЕСТЕРОВА С.В., БІГАР К.І.
Мукачівський державний університет

У статті розглядається питання доцільності існування двох форматів подання інформації про рух грошових коштів у результаті здійснення підприємством операційної діяльності. Метою дослідження є порівняння прямого та непрямого методу визначення руху грошових коштів та аргументація необхідності обрати один із способів у якості єдиного стандарту, зокрема непрямого. На основі узагальнення думок науковців у сфері управлінського та фінансового обліку, з урахуванням досвіду практичної роботи виконано наступні завдання: висвітлено необхідність та значення Звіту про рух грошових коштів; охарактеризовано сутність прямого методу обчислення руху коштів; розглянуто методику розрахунку чистого руху від операційної діяльності за допомогою непрямого методу; зроблено висновок щодо суттєвої розбіжності у методах обрахунку чистого руху коштів від операційної діяльності, при цьому повинна бути дотримана вимога однакового кінцевого результату підрахунку; систематизовано переваги та недоліки прямого та непрямого методів; визначено доцільність застосування лише одного з методів для зручності підприємств та користувачів фінансової звітності; аргументовано переваги непрямого методу.

На користь застосування непрямого методу висловлено наступні аргументи: інформацію про рух грошових коштів можна отримати з балансу та звіту про фінансові результати, без використання облікових рахунків, що особливо актуально для суб'єктів малого підприємництва; непрямий метод дає можливість не тільки констатувати джерела притоку та відтоку коштів у звітному періоді, але й спрогнозувати потенційні грошові потоки з урахуванням причин їх виникнення; непрямий метод дає можливість спрогнозувати зміни у фінансовому стані підприємства та можливість генерації власних інвестиційних ресурсів через те, що дає інформацію про прибутковість діяльності та нараховану амортизацію; спосіб надання інформації, передбачений формою Зн, більш зручний для здійснення структурного та експрес-аналізу.

Обґрунтовано, що одночасне існування можливості використовувати будь-який з методів потенційно ускладнює аналітичну роботу користувачів фінансової звітності.

Ключові слова: рух грошових коштів, Звіт про рух грошових коштів, прямий метод складання Звіту про рух грошових коштів, непрямий метод складання Звіту про рух грошових коштів,

У процесі господарської діяльності невід'ємною частиною управлінського обліку є аналіз та прогнозування ситуації щодо платоспроможності підприємства за допомогою найбільш ліквідного активу – грошей та їх еквівалентів. З метою систематизації інформації про наявність та рух грошей національною системою обліку запроваджено Звіт про рух грошових коштів, практика складання якого цілком відповідає й вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності. Проте наявність двох варіантів складання цього звіту свідчить про неоднозначність та невирішені питання щодо доцільності універсального відображення інформації про можливість генерації грошових потоків за певними видами діяльності. Існування модифікацій форми З та Зн дає підстави дослідити особливості кожного з варіантів наведення даних про рух коштів.

Об'єкти та методи дослідження. Проблеми відображення інформації у Звіті про рух грошових коштів активно обговорюються науковцями, при цьому акцентується увага на необхідності та важливості наведеної інформації для подальшого аналізу. Питання теорії та практики формування звіту піднімається у наукових дослідженнях П. Атамаса, М.Корягіна, С. Шубіної та ін. Разом з тим слушно зауважується, що досі відсутня універсальна форма звіту про рух грошових коштів [9], міжнародні стандарти, гармонізація з якими активно впроваджується, не завжди враховує реалії вітчизняного підприємництва [3]. Отже, виникає потреба у подальшому вивченні питання використання кожного з методів складання звіту про рух грошових коштів на основі узагальнення положень науковців у сфері фінансового та управлінського обліку та власного практичного досвіду.

Постановка завдання. Метою статті є порівняння прямого та непрямого методу визначення руху грошових коштів та аргументація своєї думки щодо кожного з підходів обчислення чистого руху коштів.

Результати та їх обговорення. У процесі аналізу фінансового стану підприємств одним з ключових завдань є прогнозування руху коштів у наступних періодах з метою встановлення рівня достатності поступлення готівки, забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства у найближчій перспективі, складання поточного бюджету. Це завдання могло б бути доволі легко вирішеним при касовому методі співставлення доходів та витрат підприємства. Натомість, в Україні застосовується метод нарахувань, який передбачає облік доходів та витрат в момент їх визнання, що не завжди збігається в часі з реальною оплатою. У силу цього підприємство може потерпати від нестачі коштів при прийнятному фінансовому результаті, або ж не відчувати дефіциту коштів (певний короткочасний період) при незадовільних показниках фінансового результату. Отже, об'єктивно виникає необхідність відображення інформації стосовно руху саме грошових коштів (або їх еквівалентів). Методика складання такого звіту, на перший погляд, не повинна бути складною: відображаються статті надходження коштів та статті витрачання коштів за досліджуваний період, як варіант – у порівнянні з аналогічними даними за попередній період. Проте, як виявляється, такий підхід не є однозначним, що підтверджує історія вимог, що їх висували національні стандарти обліку та звітності стосовно форми №3.

Так, перша редакція Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» від 31.03.1999 р. передбачала прямий метод визначення чистого руху коштів від інвестиційної і фінансової діяльності, та непрямий – від операційної діяльності. Отже, необхідно розібратись, у чому полягає сутність кожного методу.

Згідно з [5], сутність прямого методу полягає у трансформації статей Звіту про фінансові результати (на даний момент коректніше говорити про розділ I «Фінансові результати» Звіту про сукупний дохід) шляхом виключення з них негрошових доходів та витрат. Тобто доходи та витрати перетворюються у надходження (приток) коштів або вибуття (відток) коштів, якщо відбулась їх трансформація у грошову форму. Різниця між сумою надходжень та сумою вибуття коштів задає величину чистого руху коштів (аналог фінансового результату, лише порахований касовим методом).

Непрямий метод – це метод, який виводить аналітика на чистий рух коштів шляхом коригування отриманого фінансового результату на доходи, які не отримали грошового характеру (такі доходи віднімаються), та на витрати, які не отримали грошового характеру (такі витрати додаються). Причому слід враховувати, що частина «негрошових» доходів та витрат ніколи і не набудуть грошової форми. Серед таких витрат найбільш типовими є нарахована амортизація, збільшення забезпечень. Серед доходів – доходи, отримані в результаті виникнення курсової різниці. Кількісний зв'язок між означеними показниками для операційної діяльності було показано у роботі [6], наведемо його у спрощеному варіанті:

$$\Phi P = \Phi P_{\text{оп}} + \Phi P_{\text{неоп}} - П = D_{\text{оп}} - V_{\text{оп}} + \Phi P_{\text{неоп}} - П, \quad (1.1)$$

де ΦP – чистий фінансовий результат від звичайної діяльності, який складається з фінансового результату від операційної діяльності ($\Phi P_{\text{оп}}$) та від неопераційної діяльності ($\Phi P_{\text{неоп}}$) за мінусом податку на прибуток ($П$);

$D_{\text{оп}}$ – доходи, пов'язані з операційною діяльністю;

$V_{\text{оп}}$ – витрати, пов'язані з операційною діяльністю.

Якщо припустити, що у складі доходів та витрат є такі, що мають грошовий і негрошовий характер, а також неоплачені, отримуємо:

$$\Phi P = D_{\text{грош}} + D_{\text{негрош}} + D_{\text{неопл}} - (B_{\text{грош}} + B_{\text{негрош}} + B_{\text{неопл}}) + \Phi P_{\text{неоп}} - \Pi \quad (1.2)$$

Перегрупувавши вираз (1.2), отримуємо рівність між чистим рухом коштів від операційної діяльності та коригованим значенням фінансового результату:

$$\text{ЧРК}_{\text{опер}} = (\Phi P + \Pi) + B_{\text{негрош}} - D_{\text{негрош}} - \Phi P_{\text{неоп}} - D_{\text{неопл}} + B_{\text{неопл}} - \Pi \quad (1.3)$$

Отже, сутність непрямого методу складання звіту про рух грошових коштів полягає у дещо ускладненій процедурі коригування даних звіту про фінансові результати шляхом додавання негрошових та неоплачених витрат, та віднімання негрошових та неоплачених доходів. У такому випадку постає питання, для чого його застосовувати, якщо можна обійтись більш прозорим прямим методом.

Проте гармонізація вітчизняних стандартів обліку з міжнародними, удосконалення інформаційного забезпечення аналітичної роботи вимагає співставлення усіх «за» і «проти» стосовно обох методів. Хоча у МСБО 7 зазначається, що суб'єкти господарювання заохочуються до застосування прямого методу при розрахунку руху коштів від операційної діяльності [4], допустимим вважається також визначення чистого руху грошових коштів від операційної діяльності непрямим методом. Незважаючи на те, що у 2010 році відбулися чергові зміни у стандартах обліку, зокрема, регламентовано саме прямий метод для підрахунку руху коштів від усіх видів діяльності, у 2013 році підприємцям запропоновано вибір між формою 3 та формою 3н, яка передбачає повернення до непрямого методу обчислення чистого руху коштів від операційної діяльності. Отже, непрямий метод намагається не здавати позицій, надаючи ті переваги, яких не в змозі забезпечити прямий метод. При цьому очевидно, що обидва методи повинні забезпечувати однаковий кінцевий результат – чистий рух коштів від операційної діяльності, а відтак і чистий рух коштів за звітний період.

Яка ж думка науковців щодо порівняння прямого та непрямого методів? У роботі Корягіна М. В. зазначається, що пріоритетним і рекомендованим має бути прямий метод, оскільки отримана за його допомогою інформація є корисною для оцінки майбутнього руху коштів, у той час як низка індивідуальних грошових надходжень та виплат при непрямому методі залишається за межами звіту [3, с.108].

П.Й. Атамас та О.П. Атамас, розкриваючи у роботі [1] особливості методичного підходу до складання звіту про рух коштів, зауважують, що непрямий метод, по-перше, менш трудомісткий (не вимагає великих розшифровок оборотів по рахунках), по-друге, є більш корисним для аналізу взаємозв'язку отриманого прибутку зі змінами активів та зобов'язань підприємства.

Шубіна С.В. та Босих А.Ю. [9] вважають, що для багатьох підприємств, які не використовують детальну аналітику розрахунків, застосування прямого методу ускладнюється і вимагатиме більше часу, аргументуючи це тим, що для його застосування потрібно вести облік за допомогою дебетових та кредитових рахунків «30 Каса» та «31 Рахунки в банках» у кореспонденції з рахунками обліку операцій, активів та зобов'язань. Крім іншого, у роботі автори проводять порівняльний аналіз прямого та непрямого методів заповнення Звіту про рух грошових коштів за рядом критеріїв, таких як деталізація звіту за видами діяльності, необхідність використання аналітичних рахунків, потреба у залученні для складання звіту інших форм звітності, лаконічність (чи, навпаки, більша змістовність) форми, відображення сум у формі видатку та надходження грошей.

Голубка І. розглядає переваги на недоліки кожного з методів. На представленій схемі в роботі [2, с.71] прямий метод має більше переваг та менше недоліків, ніж непрямий. Зокрема, проаналізувавши та систематизувавши наукові доробки з цього питання, автор вказує на наступні переваги прямого методу: наочно ілюструє основні джерела надходжень і витрат грошових коштів, підходить для потреб короткострокового фінансового планування, забезпечує чітку кореляцію між здійсненими платежами та відображеними у звіті. Натомість непрямий метод відносно простіший у плані збору інформації, дозволяє відслідкувати трансформацію чистого прибутку у чистий грошовий потік від операційної діяльності та є таким, що відповідає прийнятому у вітчизняному обліку принципу нарахування.

Скорина Є.[7], розглядаючи доцільність складання звіту загалом (наприклад, автор зауважує, що у ряді країн такий звіт є не обов'язковим (Італія, Португалія, Німеччина), а у багатьох не входить до пакету публічної фінансової (Естонія, Іспанія, Франція, Швейцарія)), окремо акцентує на переваги та недоліки обох методів. Так, на користь прямого методу, окрім вищевказаних переваг, виступає відсутність необхідності ведення обліку негрошових операцій, а на користь непрямого методу – той факт, що він враховує взаємозаліки, прямий обмін продукцією, оплату векселями тощо. Натомість, як на недолік непрямого методу, вказує на відсутність змоги виявити, як саме підприємство одержало грошові кошти та на складність контролю за заповненням при перевірці.

Таким чином, думки науковців поділяються на прихильників того, чи іншого способу подання інформації про рух коштів. На нашу думку, кожен з методів складання Звіту про рух грошових коштів має право бути прийнятим як стандарт, проте існування обох нівелює саму ідею оптимізації пакету фінансової звітності, спричиняє плутанину при просторовому та, подекуди, трендовому аналізі. Ми погоджуємося з думкою тих учених, які апелюють до вибору одного методу. Особисто вважаємо, що це повинен бути непрямий метод, при цьому готові дискутувати з прибічниками прямого методу задля вироблення консенсусного підходу, що стане корисним для переважної більшості підприємств та користувачів фінансової звітності. Зазначимо, що висновок щодо доцільності використання саме непрямого методу нами зроблений на основі теоретичних пошуків та практичної діяльності, пов'язаної з аналізом фінансової звітності ряду підприємств.

Отже, основні аргументи, які розглядаємо як переважні при обґрунтуванні означеної думки:

1. Дані про рух грошових коштів можна отримати з балансу та звіту про фінансові результати, навіть якщо ЗРГК не складається. До прикладу, якщо мова йде про фінансову звітність суб'єкта малого підприємництва. Методика складання детально розкрита у [8, с.123].

2. Непрямий метод акцентує увагу аналітика не тільки на формальних показниках притоку/відтоку коштів, але й на показниках ефективності. Недарма показником віддачі від інвестицій у світовій економічній науці та на практиці став так званий «cash-flow», який складається з прибутку та амортизації. Саме ці параметри формують чистий рух коштів за непрямим методом. Оцінка фінансового стану підприємства, зроблена на основі форми 3н (в контексті спроможності операційної діяльності генерувати позитивний грошовий потік) буде більш обґрунтованою, оскільки непрямий метод одночасно інформує про стан прибутковості підприємства та потенційні надходження у вигляді амортизаційних нарахувань.

3. Дані про рух грошових коштів, отримані за допомогою непрямого методу, більш придатні для складання прогнозних бюджетів. На відміну від прямого методу, в основу якого покладено відображення джерел поступлень або витрачання коштів у звітному періоді, в основі непрямого – зміни у оборотних активах, поточних зобов'язаннях. На

перший погляд, прямий метод більш логічний, проте ми вважаємо, що проста фіксація джерел поступлень і витрачання грошових коштів в процесі операційної діяльності корисна переважно для ретроспективного аналізу та оцінки політики управління дебіторською та кредиторською заборгованістю: який відсоток доходів та витрат оплачується, або повертається у вигляді відшкодування ПДВ, або у вигляді авансів і т.п. Наскільки дана інформація корисна для прогнозів? Настільки, наскільки ми готові припустити незмінність моделі поведінки контрагентів на ринку.

На противагу цьому, характер динаміки змін в активах відображає ефективність зусиль менеджменту підприємства оптимізувати виробничу програму, одразу відбиває приріст чи збиток дебіторської та кредиторської заборгованості (а це інформація про очікувані надходження чи витрачання коштів). Крім того, опосередковано, використовуючи дані про рух коштів від інвестиційної діяльності, можна з великою ймовірністю спрогнозувати притік коштів внаслідок амортизації.

4. Формальна перевага, пов'язана зі способом подання інформації у формах 3 та 3н: для форми 3н передбачено окремі колонки для надходження та вибуття грошей, тоді як у формі 3 і надходження, і вибуття наведено у одній колонці, а розмежування відбувається за рахунок знаку (+/-). Спосіб, регламентований формою 3н більш зручний для здійснення структурного аналізу, сприяє більш швидкому проведенню експрес-аналізу.

Висновки. Отже, розглянувши сутність та особливості, а також відмінності в заповненні І розділу Звіту про рух грошових коштів (форми 3 та 3н згідно національних стандартів обліку та звітності), слід зробити висновок щодо суттєвої розбіжності у методах обрахунку чистого руху коштів від операційної діяльності, при цьому результат повинен бути однаковим, незалежно від обраного методу. Одночасне існування можливості використовувати будь-який з методів, на нашу думку, потенційно ускладнює аналітичну роботу користувачів фінансової звітності (інша справа, якщо підприємство складає обидві форми, але про такі випадки нам не відомо). Тому вважаємо за доцільне, у якості єдиного стандарту, знову повернутися до практики складання Звіту про рух грошових коштів непрямим методом, враховуючи наведені вище переваги. Усвідомлюючи, що прямий метод також має ряд переваг, можна стверджувати, що цей напрям досліджень є актуальним, та вимагає подальшого ґрунтовного вивчення з позицій як бухгалтерського, так й управлінського обліку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атамас П.Й. Методичні проблеми складання Звіту про рух грошових коштів та шляхи їх вирішення / П.Й. Атамас, О.П. Атамас // Європейський вектор економічного розвитку: Збірник наукових праць. – 2013. – №1 (14). – С.3-11.
2. Голубка І. Переваги та недоліки використання прямого і непрямого методів у Звіті про рух грошових коштів / Голубка І. // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України. Матеріали XXI-шої міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених (16-17 травня, м. Львів). – С.70-72.
3. Корягін М.В. Звіт про рух грошових коштів: вітчизняний та міжнародний підходи / М.В. Корягін, О.С. Височан // Проблеми економіки та управління. – 2003. – №484. – С.104-109.
4. МСБО 7 Звіт про рух грошових коштів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov.ua/control/publish/article/main>
5. Мякота В. Звіт про рух грошових коштів / В.Мякота, О. Руденюк // Податки та бухгалтерський облік. Спецвипуск. – 2003. – № 24(96). – С.20-40
6. Нестерова С.В. Переваги непрямого методу обчислення руху коштів для оцінки фінансового стану акціонерних товариств / С.В. Нестерова // Економічні науки. Серія "Облік і фінанси". Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (37). – Ч.4. – Луцьк, 2013. – С.31-40.
7. Скорина Є.І. Переваги та недоліки складання звіту про рух грошових коштів / Є.І. Скорина // Економіка та держава. – 2008. – С.6. – С.64-67.
8. Фінансовий менеджмент : підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2013. – 375 с.

9. Шубіна С.В. Проблематика заповнення звіту про рух грошових коштів а шляхи її вирішення / С.В. Шубіна, А.Ю. Босих // Молодий вчений. – 2014. – №4 (07). – С.142-145.

АННОТАЦІЯ

СРАВНЕНИЕ ПРЯМОГО И НЕПРЯМОГО МЕТОДА ОПРЕДЕЛЕНИЯ ДВИЖЕНИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ

В статье рассматривается вопрос целесообразности существования двух форматов подачи информации о движении денежных средств в результате совершения предприятием операционной деятельности. Цель исследования – сравнение прямого и косвенного метода определения движения денежных средств и аргументация необходимости выбрать один из способов в качестве стандарта, а именно косвенного. На основе обобщения мнения ученых в сфере управленческого и финансового учета, учитывая опыт практической работы, выполнены следующие задания: освещено необходимость и значение Отчета о движении денежных средств; охарактеризовано сущность прямого метода расчета движения средств; рассмотрено методика расчета чистого движения от операционной деятельности с помощью косвенного метода; сделан вывод о существенном расхождении в методах расчета чистого движения средств от операционной деятельности, при соблюдении требования одинакового конечного результата расчета; систематизированы преимущества и недостатки прямого и косвенного методов; отмечена целесообразность применения только одного из методов для удобства предприятий и пользователей финансовой отчетности; аргументировано преимущества косвенного метода.

В пользу применения косвенного метода приводятся следующие аргументы: информацию о движении денежных средств можно получить из баланса и отчета о финансовых результатах, без использования бухгалтерских счетов, что особенно актуально для субъектов малого предпринимательства; косвенный метод дает возможность не только констатировать источники притока и оттока средств в отчетном периоде, но и спрогнозировать потенциальные денежные потоки с учетом причин их возникновения; косвенный метод дает возможность спрогнозировать изменения в финансовом состоянии предприятия и возможность генерации собственных инвестиционных ресурсов из-за того, что дает информацию о прибыльности деятельности и о начисленной амортизации; способ предоставления информации, предусмотренный формой 3н, более удобный для осуществления структурного и экспресс-анализа.

Обосновано, что одновременное существование возможности использовать любой из методов потенциально усложняет аналитическую работу пользователей финансовой отчетности.

Ключевые слова: движение денежных средств, Отчет о движении денежных средств, прямой метод составления Отчета о движении денежных средств, косвенный метод составления Отчета о движении денежных средств.

SUMMARY

COMPARISON OF DIRECT AND INDIRECT METHOD OF CASH FLOW DETERMINATION

The article deals with the question of the expediency of two formats presentation of cash flow information as a result of the enterprise operating activities. The purpose of the study is to compare the direct and indirect method of cash flow determining and to prove the need to choose indirect method as a single standard.

On the basis of generalization of the opinions of scientists in the field of management and financial accounting, taking into account the experience of practical work, the following tasks have been performed: the necessity and significance of the Cash Flow Statement is highlighted; the essence of the direct method of cash flow calculating is represented; the method of calculating the net flow from operating activities by means of the indirect method is considered. The conclusion is made regarding the significant discrepancy in the methods of calculating the net flow of funds from operating activities, while the requirement of the same end result of the calculation should be followed. The benefits and shortcomings of direct and indirect methods are represented. It is noted the expediency of usage only one method for the convenience of enterprises and users of financial reporting. The advantages of the indirect method are substantiated.

The following arguments for applying the indirect method are represented: cash flows information can be obtained from the balance sheet and the statement of financial results, without accounts usage, which is especially relevant for small business entities; the indirect method makes it possible not only to state sources of inflow and outflow of funds in the reporting period, but also to predict potential cash flows taking into account the reasons for their occurrence; the indirect method enables to predict changes in the financial position of an enterprise and the possibility of generating its own investment resources by providing information on profitability of operations and accrued depreciation. The method of providing information by the form 3n is more convenient for structural analysis and express analysis.

It is substantiated that the simultaneous existence of the possibility to use any of the methods potentially complicates the analytical work of financial reporting users.

Key words: cash flow, cash flow statement, direct method of making the Cash Flow Statement, indirect method of making the Cash Flow Statement.

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Журнал наукових праць

№ 23 (18) 2017

Заснований у 2006 р. Виходить двічі на рік.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ №14990-3962ПР від 05.03.2009 р.

Відповідальний секретар А.Г. Лизанець

Відповідальний за комп'ютерний набір,
макетування та друкарські роботи І.Ф. Мороз

Підписано до друку 05.12.2017 р. Формат 60*84/8.
Умовн. друк. арк. 6,91. Зам. № 33. Тираж 100 примірників

Адреса видавництва:

Мукачівський державний університет, вул. Ужгородська, 26,
м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс: (03131) 3-13-43, 2-11-09. E-mail: nauka@msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів та
розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.